

Marko Uršič

Prostori tišine v japonskem budizmu

Prispevek na festivalu „Tokovi in prostori“, Krušče, 11.8.2022

Spomin na vrt templja Sanzen-in, Ohara pri Kjotu, spomladi 2019

Ohara pri Kjotu je bila s svojimi templji-in-vrtovi ena izmed postaj mojega budističnega romana spomladi leta 2019. – Kakor je zapisal eden izmed velikih zahodnih filozofov: »Veličina, mir, sončna svetloba – ta trojica obsega vse, kar si želi in od sebe zahteva mislec ... to je kraljestvo, v katerem vlada velika *trojica veselja*.«

Na sliki je bronasta soha Bude v templju Sanzen-in v Ohari; med drevjem svetiščnega vrta Buda igra na *biwo*, japonsko lutnjo – veseli se zmage nad zmajem, zlodejem Maro, tj. vesoljnim trpljenjem, nepopolnostjo, bolečino nikoli dokončno uresničene želje (*dukkha*).

Molitev-meditacija v vrtu-templju Sanzen-in, Ohara pri Kjotu

Na srebrno zelenih lističih se lesketajo kapljice jutranjega dežja. Med mahovjem vznikajo kamniti duhci v molitvi. Iz svetišča zazveni nekaj svetlo-temnih udarcev zvona – toliko, da znova prikličejo tišino. Tu je neznansko globoka. Tišina in jasnina. Sončava, lepota narave, presežna prisotnost duha. Sem na drugem koncu našega istega sveta. Tiha, svetla radost.

Buda pokaže učencem cvetlico (Dōgen, *Shōbōgenzō*, spis *Mitsugo*, 13. stol.)

V slavni legendi o Budi in cvetlici, ki jo nekateri smatrajo kar za temelj zen budizma, Buda na velikem shodu svojih učencev, ki so se zbrali na Jastrebovem vrhu, da bi slišali njegov govor, zgolj pokaže cvetlico, jo zasuče in pomežikne. Učenci ga ne razumejo, hočejo govor, nasmehne pa se samo eden med njimi, Mahakašjapa, in Buda reče: »Imam zaklad resničnega očesa Dharma [jap. *shōbōgenzō*], čudovito srce nirvane: zaupam ga Mahakašjapi.«

*o, naj še uzrem
cvetlico v prvem siju
božjega lica*

Bashō Matsuo,
Gora Kazuraki (haiku № 388)

... Budove stopinje v templju Honen-in, Kjoto

Hanami: sto in več let stare češnje v mestu Fukui, spomladi 2019

Avatamsaka sutra (Sutra cvetlične girlande), mahajanska “biblija”:
vesoljna narava kot “Indrova mreža” razsvetljenih bitij –
svetloba in neskončnost, eno in mnogo

“Angelova meglica” (Foto: NASA)

Peščeni stožec kot fokus zenovske meditacije v templju Kodai-ji (Kjoto, jeseni 2008)

Tempelj Kodai-ji: sožitje narave in kulture, drevesa na obali peščenega oceana

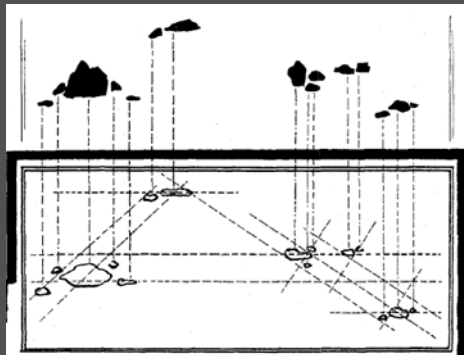

Vulkan Kaimon-dake na jugu otoka Kjušu (pravijo mu tudi “Mali Fuji”)

Mojster Dōgen v zbirki spisov z naslovom *Shōbōgenzō* («Zaklad resničnega očesa *Dharme*»), v spisu z naslovom *Sansuigyō* («Sutra gorá in vodá») zapiše: “Obstajajo bitja, ki vidijo to, čemur mi pravimo voda, kot niz biserov, čeprav to ne pomeni, da vidijo niz biserov kot vodo. Najbrž po svoje vidijo vodo v obliki nečesa, v čemer mi vidimo nekaj drugega. Mi [smo tisti, ki] vidimo njihove nize biserov kot vodo. So pa tudi bitja, ki vidijo vodo kot čudovite rože; vendar to ne pomeni, da uporabljajo rože kot vodo. Demoni vidijo vodo kot divje plamene, ali kot gnoj in kri. Zmaji in ribe jo vidijo kot palačo, ali pa kot stolp [...] Človeška bitja jo vidijo kot vodo, ki povzroča in določa smrt in življenje.”

Kare-sansui: zenovski tempelj Ryoan-ji v Kjotu

$$(3 + 2) + 2 + 3 + 2 + 3 = 15$$

Gore-otoki in ocean ... simboli in “umetnost praznine”

Günter Nitschke v knjigi *Japanese Gardens: Right Angle and Natural Form* (2007):
“Vrt Ryoan-ji ne simbolizira niti naravne niti mitološke krajine. Dejansko ne simbolizira nič, namreč v smislu, da *ne* simbolizira. V njem vidim abstraktno kompozicijo 'naravnih' objektov v prostoru, katere namen je uvajanje meditacije. Pripada umetnosti praznine.”

Dōgen: “gore hodijo”, “reke mirujejo” ...

Tempelj Ginkaku-ji (Srebrni paviljon), Kjoto: v ospredju so peščene oceanske reke/valovi, desno zadaj stožec “Kogetsudai” (cf. Fuji-san)

Peščena reka ter skalni in zeleni otoki – simboli in “resničnost” narave:
avtor te vrtné “slike” je Monotobu Kanō, 16. stol., Taizo-in, Myoshin-ji, Kjoto

Čajni obred (*cha-no-yu*): notranjost prehaja v zunanost in obratno
(čajnica v templju Taizo-in, Kjoto, zgodnja pomlad 2019)

zeleni *o-cha* in sladek minjon

niša *tokonoma* z Darumo (na zvitku), ikebano ...

Kodai-ji budistični tempelj v Kjotu:
notranjost in zunanost se prepletata, prehajata druga v drugo

Kodai-ji, Kjoto, jesenski detajl

”Pot filozofov” (*Tetsugaku-no-michi*) v Kjotu, kjer se je rad sprehajal Nishida Kitarō

Oku-no-in, mali gozdni tempelj pri Nanzen-ji, Kjoto, jeseni 2008

“notranji tempelj“ (kar pomeni *oku-no-in*)

zunani tempelj, pred notranjim

Nekropola Oku-no-in na gori Koya-san: stupe in cedre

Koya-san: mogočna drevesa in nagrobniki *gorintō*

V Dōgenovem templju Eihei-ji, „Kitajska vrata“

Srčna sutra: “Oblika je praznina, praznina je oblika.”

Oblika je svetloba, svetloba je oblika.

Hvala za vašo pozornost!